

Ἀπὸ τὸ Δημοτικὸ τραγούδι «Τῆς Πάργας»

Ἀπὸ τοὺς πολύτιμους θησαυροὺς τῆς Δημοτικῆς μας ποίησης, ἀνασύρουμε τὸ ἱστορικὸ τραγούδι «Τῆς Πάργας», σὲ δύο παραλληλαγές. Καὶ ἐπειδὴ τὰ Δημοτικά μας τραγούδια ἀποτελοῦν γνήσια καὶ αὐθεντικὴ ἔκφραση τῆς λαϊκῆς ψυχῆς, μὲ τὰ συναισθήματα, τοὺς πόθους καὶ τοὺς καημοὺς τῆς πολεμένης Ῥωμισσύνης, θὰ νιώσουμε κραδασμὸ στὰ σπλάγχνα μας. Θὰ ζήσουμε κι ἐμεῖς σ' ἐκείνη τὴ γωνιά τῆς Ἠπείρου μὲ τὸν σπαραγμὸ τῶν κατοίκων της, γιὰ νὰ ἐκτιμήσουμε τὴν ἀξία τῆς ἐλευθερίας.

Ἐπὶ τέσσερις αἰῶνες, οἱ Παργινοὶ υπεράσπισαν τὴν πατρίδα τους κατὰ τῶν γειτόνων Ὀθωμανῶν μέχρι «τὴν τελευταίαν ρανίδα τοῦ αἵματός των». Μάλιστα ὁ Ἀλῆ Πασᾶς ἐπιχείρησε πολλὰς φορὲς μὲ τὴν πειθὼ ἢ τὴ βία «νὰ σφετερισθεῖ καὶ τὸν τελευταῖον βράχον αὐτῆς τῆς ἠπειρωτικῆς ἐλευθερίας». Κι ὅταν ὁ κατατρεγμένος λαὸς ἐμπιστεύθηκε τὸ 1814 τὴν προστασία καὶ ἀσφάλειά του, «τὴν παντελῆ ἐκ μέρους τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἀφοβίαν», στοὺς Ἄγγλους, ἐκεῖνοι τὸν πρόδωσαν μὲ τὸν χειρότερο τρόπο...

Μαῦρα μοιρολόγια βγαίνουν ἀπ' τὴν Πάργα, ποὺ τὰ βουνα ραγίζουν. Τί συμβαίνει;

*Μήνα τὴν πλάκωσε Τουρκιά
καὶ πόλεμος τὴν καίει;*

Τὴν ἀπάντηση δίνει μὲ λαλιά ἀνθρώπινη –γνωστὸ μοτίβο στὴ Δημοτικὴ ποίηση– ἕνα μαῦρο πουλάκι, μαυρισμένο ἀπὸ καπνοῦς, ποῦρχειται ἀπ' τὴν Πάργα:

«Δὲν τὴν ἐπλάκωσε Τουρκιά,

πόλεμος δὲν τὴν καίει.

*Τοὺς Παργινοὺς ἐπούλησαν
σὰ γίδια, σὰ γελάδια*

*κι ὄλοι 'ς τὴν ξενειὰ θὰ πᾶν
νὰ ζήσουν οἱ καϊμένοι».*

Τὸ ἄλλογο πλάσμα ὑποφέρει καὶ συμπάσχει, ὅπως κι ὄλη ἡ φύση, γιὰ τὸν προδομένο λαό. Καὶ ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ βλέπει νὰ συμβαίνει τούτη τὴ

καὶ τὸ βεζιρη κάψαν.

*Ἐκεῖ 'ναι κόκκαλα γονιοῦ,
ποὺ τὸ παιδί τὰ καίει,*

*νὰ μὴν τὰ βροῦν οἱ Λιάπηδες,
Τοῦρκοι μὴν τὰ πατήσουν».*

Δὲν πρόλαβαν οἱ κάτοικοι τῆς Πάργας νὰ υπερασπιστοῦν κι αὐτὴ τὴ φορὰ τὴν πατρίδα τους, γιὰ τὸν ἐμπόδισε ἰσχυρὴ Βρετανικὴ στρατιωτικὴ

Ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ βλέπει νὰ συμβαίνει τούτη τὴ στιγμή τὸ συγκλονιστικὸ ἱστορικὸ γεγονός ποὺ ἔγινε τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, στὶς 15/28 Ἀπριλίου 1819, στὴν Πάργα. Τότε ἡ Ἄγγλοι παρέδωσαν τὴν πόλη στὸν Ἀλῆ Πασᾶ, ἀφοῦ τὴν πούλησαν στὸν αἰμοβόρο κατακτητὴ ἀπὸ τὸ 1817 γιὰ 156.000 λίρες.

στιγμὴ τὸ συγκλονιστικὸ ἱστορικὸ γεγονός ποὺ ἔγινε τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, στὶς 15/28 Ἀπριλίου 1819, στὴν Πάργα. Τότε ἡ Ἄγγλοι παρέδωσαν τὴν πόλη στὸν Ἀλῆ Πασᾶ, ἀφοῦ τὴν πούλησαν στὸν αἰμοβόρο κατακτητὴ ἀπὸ τὸ 1817 γιὰ 156.000 λίρες. «Οἱ θυσιάσαντες αὐτοὺς Ἄγγλοι ἐλησμόνησαν ἐν τῇ συνθήκῃ νὰ πωλήσωσιν καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἐπιζώντων», ἀναφέρει ὁ ἱστορικός.

*«... Βλέπεις ἐκείνη τὴ φωτιά,
μαῦρο καπνὸ ποὺ βγαίνει;*

Ἐκεῖ καίγονται κόκκαλα, κόκκαλα ἀντρειωμένων,

ποὺ τὴν Τουρκιά τρομάξανε

δύναμη ν' ἀντισταθοῦν.

Σὲ ἄλλη παραλληλαγὴ τοῦ τραγουδιοῦ «Τῆς Πάργας», ἕνα ἀπ' τὰ τρία πουλιὰ ποὺ διαβήκανε ἀπ' τὴν Πρέβεζα, λεηλατημένη πιά ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασᾶ, «μοιρολογαίει καὶ λέει»:

*«Πάργα Τουρκιά σὲ πλάκωσε
Τουρκιά σὲ τριγυρίζει.*

*Δὲν ἔρχεται γιὰ πόλεμο, μὲ
προδοσιὰ σὲ παίρνει.*

*Βεζιρης δὲ σ' ἐνίκησε μὲ τὰ
πολλὰ τ' ἀσκέρια.*

*Ἐφευγαν Τοῦρκοι σὰ λαγοὶ
τὸ Παργινὸ τουφέκι,*

*κ' οἱ Λιάπηδες δὲν ἤθελαν νὰ
'ρτοῦν νὰ πολεμήσουν.*

Εἶχες λεβέντες σὰ θεριά, γυ-

ναϊκες άντρειωμένες,
πῶτρωγαν βόθλια για ψωμί,
μπαρούτι για προσφάγι.

*Τᾶσπρα πουλήσαν τὸ Χριστό,
τᾶσπρα πουλοῦν καὶ σένα».*

Κέντρο ἀντίστασης καὶ καταφύγιο τῶν Σουλιωτῶν ἦταν ἡ Πάργα κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἀγῶνων τοῦ Σουλίου. Τ' ἀσκέρια (τὰ στρατεύματα) τῶν Τούρκων δὲν τοημοῦσαν ν' ἀντισταθοῦν στοὺς Παργινούς, ἀλλὰ ἔφευγαν σὰ λαγοὶ μπροστὰ σὸ τουφέκι τους, κι οἱ Λιάπηδες, οἱ Τουρκαλβανοὶ ἀπ' τὴν περιοχὴ τῆς Λιαπουριάς (ΝΔ Ἀλβανία) ἀπέφευγαν τὴν ἀναμέτρηση μαζί τους. Κι ἀκολουθεῖ ὕμνος στὴν ἀνδρεία τῶν κατοίκων. Ἀθηθινὰ θεριά, λεβέντες οἱ ἄνδρες, κι ἀντρειωμένες οἱ γυναῖκες ἔβρισκαν τὸν ἑαυτό τους στὸν πόλεμο. Γι' αὐτὸ ὁ Ἀλῆ Πασᾶς, μιᾶς καὶ δὲν κατόρθωσε νὰ τοὺς

ὑποτάξει μὲ πόλεμο, τοὺς κατακτᾷ μὲ ἄνανδρο τρόπο. Κι ἡ ἀπώλεια τῆς πατρίδας τους γίνεται πιὸ ἐπώδυνη.

Τοὺς ταπεινῶνουν οἱ Ἕλληλοι, πουλῶντας τὴν πατρίδα τους μὲ «τ' ἄσπρα», μὲ χρήματα. Οἱ ἰσχυροὶ πάντα πάνω ἀπ' τὸ δίκαιο τοποθετοῦν τὸ συμφέρον τους. Τοῦτη ἡ φρικτὴ πράξη κινεῖ τὴν ὀργὴ καὶ ἀγανάκτηση τῶν Παργινῶν. Κι ἔχει τόση βαρύτητα ἢ προδοσία, ποὺ τοημᾷ ὁ λαὸς νὰ τὴν παραλληλίσει μ' ἐκείνη τὴ φοβερὴ προδοσία τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ τραγικότητα κορυφῶνεται γιὰ τοὺς κατοίκους τῆς. Δὲν τοὺς μένει ἄλλη ἐπιλογή. Θὰ ἐγκαταλείψουν τὴ γῆ τῶν πατέρων τους, «πρὶν τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἐμβῶσιν εἰς τὴν Πάργαν». Θὰ ἀποφύγουν τὸν ζυγὸ 5.000 πρόσφυγες –ἄνδρες,

γυναῖκες καὶ βρέφῃ– καὶ θὰ ξε-νιτευθοῦν στὴν Κέρκυρα ἢ στ' ἄλλη Ἑπτάνησα. Κι εἶναι πικρὴ ἢ ξενιτειά. Μὰ δὲν θ' ἀφήσουν στοὺς Τούρκους ὅ,τι πολῦτιμο τοὺς ἔμεινε. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ πουλάκι –ἢ ἴδια ἡ συλλογικὴ συνειδηση– φωνάζει:

*«Πάρτε μαννάδες τὰ παιδιὰ,
παπάδες τοὺς ἀγίους.*

*Ἄστε λεβέντες τᾶρματα κι ἀφήστε τὸ τουφέκι,
σκάψτε πλατιά, σκάψτε βαθιὰ
ὄλα σας τὰ κιβούρια,
καὶ τάντρειωμένα κόκκαλα
ξεθάψτε τοῦ γονιοῦ σας.*

*Τούρκους δὲν ἐπροσκύνησαν,
Τοῦρκοι μὴν τὰ πατήσουν».*

Οἱ μαννάδες νὰ πάρουν τὰ παιδιὰ, τὸ μέλλιον, γιὰ νὰ συνεχίσουν τὴ ζωὴ τους στὴν ξενιτειά. Οἱ παπάδες τοὺς ἀγίους – τὴν ἴδια τους τὴν πίστη, γιὰτὶ οἱ Ἕλληλοι καὶ τὶς χριστιαν-

νικές εικόνες ακόμα πούλησαν στους Τούρκους. Οί λεβέντες ν' αφήσουν τ' ἄρματα, ἀφοῦ τοὺς εἶναι ἄχρηστα πιά, ἀλλὰ δὲν θὰ ἀφήσουν τοὺς κατακτητὲς νὰ πατήσουν καὶ νὰ βεβηλώσουν –εἴτε στὴν κυριολεξία εἴτε συμβολικά– τὰ ἱερὰ κόκκαλα τῶν πατέρων τους, ποὺ μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴ θυσία τους ἀγίασαν τὴ ζωὴ τῆς Πάργας. Θὰ σεβαστοῦν τοὺς προγόνους τους, ποὺ μὲ ἀγῶνες ἐπανελλημμένους κράτησαν ἐλεύθερη ἀπ' τοὺς Τούρκους τὴν πατρίδα τους. Γι' αὐτό:

«Βλέπεις ἐκεῖνη τὴ φωτιά, μαῦρο καπνὸ ποὺ βγαίνει»...

Γι' αὐτὸ διάλεξαν τὴ Μεγάλη Παρασκευὴ νὰ μαυρίσουν τὴν πλάση, καίγοντας τῶν γονιῶν τους τὰ ὀστᾶ καὶ τὰ λείψανα, γιὰ νὰ μὴν τὰ ἀτιμάσουν οἱ Λιάπηδες καὶ οἱ Τοῦρκοι. Σκάβουν βαθιά, πηλατιὰ ὅλα τὰ κιβούρια (τὰ μνήματα), μὴν ἀφήσουν ἴχνος λειψάνων νὰ βεβηλωθεῖ. Καὶ γιὰ τὸν ξεριζωμὸ, ποὺ μὲ δραματικότητα ἐκθέτουν οἱ παρακάτω στίχοι, πονᾷ καὶ πάσχει ἡ ψυχὴ τους:

«Τραβοῦν γυναῖκες τὰ μαλλιά,

*δέρνουν τᾶσπρα τοὺς στήθια,
μοιρολογοῦν οἱ γέροντες μὲ
μαῦρα μοιρολόγια,
παπάδες μὲ τὰ δάκρυα γδύνουν
τὲς ἐκκλησιές τους».*

Βογγοῦν λοιπὸν τὰ δάση, ραγίζουν τὰ βουνὰ ἀπὸ τὰ θλιβερὰ κλάματα, τὰ μαῦρα μοιρολόγια κι ἀπ' τὸν «δαρμό» τῶν Παργινῶν. Γιατὶ δὲν ἀντέχουν τὴ σκληριά, καὶ ἐγκαταλείπουν τὴν πατρικὴ γῆ τους μὲ ἐκδηλώσεις ἡτραείας σ' ἀγίασμένα χώματα:

*«Εἶναι π' ἀποχωρίζονται τὴ
δόλια τὴν πατρίδα,
φιλοῦν τὲς πέτρες καὶ τὴ γῆ κι
ἀσπάζονται τὸ χῶμα».*

«Ἐκαστος σπεύδει νὰ σημειώσει διὰ σταυροῦ τὴν θύραν τῆς κατοικίας του...», γράφει ὁ ἱστορικὸς Rouqueville. «Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά συνέλεγον χάλικας καὶ κογχύλια ἐσπαρμένα ἐπὶ τῆς παραλίας», γιὰ νὰ τὰ πάρουν ὡς φυλακτὰ μαζὶ τους.

Μὰ μὲς στὸν σπαραγμὸ τους οἱ Παργίνοι κρατοῦν ἀδούλωτο τὸ φρόνημά τους. Δὲν ἡσημονοῦν τὴν ἱστορία τους καὶ τὴ ληυτεριά ποὺ χάρηκαν, «Βγαλμένη ἀπ' τὰ ἱερὰ κόκκαλα

τῶν προγόνων τους, καὶ δὲν τὰ ἐγκαταλείπουν στὴ βέβηλη μανία τοῦ κατακτητῆ. Πῶς νὰ ξεχάσουν τὴ φρικτὴ λεηλασία ποὺ ἀκολούθησε τὴν ἄλωση τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων τὸ 1453; Κι ἐμεῖς οἱ νεώτεροι ξεχνοῦμε τὰ ἀνοσοιουργήματα τοῦ 1955 στὸν Ἑλλητισμὸ τῆς Πόλης; Πῶς ἀνασκάφηκαν οἱ τάφοι τῶν νεκρῶν τῆς ὁμογένειας καὶ συλήθηκαν τὰ ἱερὰ καὶ ὄσια! Ἐκεῖνες οἱ φρικαλιές εἰκόνες πῶς νὰ ἡσημονηθοῦν;

Ἔτσι συμπάσχει ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ μέχρι σήμερα, βλέποντας μέσα ἀπὸ τὸ Δημοτικὸ τραγούδι «Τῆς Πάργας» τοὺς κατοίκους της νὰ καΐνε στὴν πηλατεῖα τῆς πόλης τους, σὲ φωτιά θρεμμένη μὲ λιόδεντρα τῆς γενέθλιας γῆς τους, μπροστὰ στοὺς Βρετανούς –σὲ αἰώνιο ὄνειδος– τὰ κόκκαλα τῶν νεκρῶν τους. Θὰ ἐκπατριστοῦν σὲ λίγο, μὰ θὰ πάρουν μαζὶ τους ὡς πολῦτιμο θησαυρὸ τὴ *στάχτη* ἀπὸ κείνη τὴ φωτιά ποὺ λαμπάδιασε τὴν ψυχὴ τους.

**ANNA K.
ΚΟΡΝΑΡΟΥ-ΚΑΛΑΜΑΡΑ**

